

הכנסת התשע-עשרה

יוזם: חבר הכנסת אמנון כהן

פ/19/1920

הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון – תשלום עד גיל 22), התשע"ד–2013

1. תיקון סעיף 1 בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט–1959¹ (להלן החוק העיקרי), בסעיף 1(א) –

(1) במקום ההגדרה "בגיר" יבוא:

"בגיר" – מי שאינו קטין; "

(2) אחרי ההגדרה "בגיר" יבוא:

"בגיר נזקק" – אדם שהוא נכה כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995², חולה נפש כמשמעותו בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א–1991³, או מפגר כהגדרתו בחוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט–1969⁴, ושבשל נכותו, מחלתו או מוגבלותו אינו מסוגל לכלכל את עצמו ואין לו הכנסה ממקור אחר כדי מחייתו. "

(3) במקום ההגדרה "קטין" יבוא:

"קטין" – אחד מאלה:

(1) מי שלא מלאו לו 18 שנים או שטרם סיים את לימודיו התיכוניים, לפי המאוחר;

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 72.

² ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

³ ס"ח התשנ"א, עמ' 58.

⁴ ס"ח התשכ"ט, עמ' 132.

(2) מי שמלאו לו 18 שנים אך לא מלאו לו 22 שנים, כל עוד הוא מיועד לשירות ביטחון או שהוא בשירות סדיר, כהגדרתו לפי חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986⁵, או שהוא משרת בשירות לאומי כהגדרתו לפי חוק שירות לאומי, התש"ג-1953⁶."

תיקון סעיף 3א 2. בסעיף 3א לחוק העיקרי, בסופו יבוא :

"(ג) נפסקו מזונות לקטין לפני הגיעו לגיל 18, יימשך החיוב במזונות לאורך כל תקופת היותו קטין, כהגדרתו בחוק זה, אלא אם קבע בית המשפט אחרת, בהתאם להוראות סעיף קטן (ד).

(ד) שיעור המזונות לקטין מעל גיל 18 יהיה זהה לשיעור שנקבע לו לפני הגיעו לגיל זה; ואולם בית המשפט רשאי, בהתחשב, בין השאר, בהכנסותיו של הקטין מיום הגיעו לגיל 18, להפחית משיעור המזונות עד למחצית מגובה המזונות שנקבע, מטעמים שיירשמו.

(ה) קטין שנישא אינו זכאי למזונות משעה שנישא."

הוספת סעיף 3ב 3. אחרי סעיף 3א לחוק העיקרי יבוא :

"מזונות בגיר נזקק 3ב. הוראות חוק זה החלות על מזונות קטין יחולו בשינויים המחויבים על בגיר נזקק."

ד ב ר י ה ס ב ר

הלכה פסוקה היא כי מזונות הוא אחד מהחובות החשובים ביותר במערכת המשפט הישראלית בכלל ובדיני המשפחה בפרט. אולם, על פי החוק לתיקון דמי המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959 (להלן – החוק), כלשונו היום, פוקעת חובתם של ההורים לשאת במזונות ילדיהם בהגיע הילדים לגיל 18. זאת, גם במקרים בהם הילדים הגיעו לגיל 18 וטרם סיימו את לימודיהם העל-תיכוניים. יתר על כן, רוב בני ה-18 משרתים שירות חובה בצה"ל מכוח חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, מה שמונע מהם להשתכר למחייתם.

בחוקי גמלאות שונים הוכר זה מכבר, כי זכות לגמלה של ילד שהתייתם מאב או מאם אינה פוקעת באופן אוטומטי בהגיעו לגיל 18 והיא נמשכת לגבי המשרתים בצה"ל או בשירות לאומי.

הפסקת הזכות למזונות ילדים לפי החוק הקיים, פוגעת פגיעה קשה בחיילים וחיילים שהוריהם גרושים או חיים בנפרד. במצב הקיים, בתי המשפט נוהגים לכל היותר לפסוק לילדים מעל גיל 18 המשרתים בשירות חובה או בשירות לאומי, מזונות בגובה שליש מהסכום שנפסק להם מלכתחילה.

⁵ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

⁶ ס"ח התשי"ג, עמ' 134.

אולם, למעשה מדובר בסכומים פעוטים שאינם עולים בקנה אחד עם מטרת החוק, שכן הקטין אינו משתכר כדי מחייתו וממשיך לגור תחת קורת גג של אחד ההורים, אשר ממשיך בפועל לשאת בהוצאות גידולו לבדו.

מתוך מודעות לבעיה זו מוצע לתקן את החוק ולקבוע את חובת ההורים במזונות ילדיהם שמלאו להם 18 שנה ואשר טרם סיימו את לימודיהם העל-יסודיים או המשרתים שירות חובה, שירות לאומי או מיועדים לשירות ביטחון.

יתרה מכך, היות וקיימים מצבים רבים בהם הקטין משתחרר משירות צבאי רק בגיל 22 – למשל במקרה בו החל את שירותו הצבאי לאחר גיל 18 – מוצע להאריך את חובת תשלום המזונות עד להגיעו של הקטין לגיל 22, וכל עוד הוא משרת בשירות צבאי סדיר, תוך מתן אפשרות לבית המשפט להפחית עד כדי מחצית את סכום המזונות שנפסק לקטין, במידה וזה האחרון משתכר באופן המאפשר זאת.

באופן דומה, מוצע להחיל את חובת תשלום המזונות גם על בגיר נזקק, אשר אינו מסוגל לכלכל את עצמו. הפסקת חיוב המזונות בהגיע הבגיר הנזקק לגיל 18 תפגע בו באופן אנוש ותוביל למצב בו הורה אחד מכלכלו לבדו, פעמים רבות ללא היכולת הכלכלית לעשות זאת בצורה מספקת. חובה זו, החלה על בן הזוג שאינו משמורן, נובעת מכללי הצדק הטבעיים, שכן גירושי בני הזוג אינם פוטרים את בני הזוג מתפקידם כהורי החסוי. יתר על כן, ניתן להקיש וללמוד על חובה זו גם מהאמור בסעיף 57 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, הקובע כי ילד נכה, חולה נפש או מפגר זכאי למזונות מן העיזבון גם לאחר הגיעו לגיל 18. מזונות אלו הם זכותו של הילד מתוקף מצבו הפיזי או הנפשי, אשר אינו מאפשר לו לכלכל את עצמו.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת החמש-עשרה על ידי חברת הכנסת ענת מאור וקבוצת חברי הכנסת (פ/87) ועל ידי חבר הכנסת גנדי ריגר (פ/886), על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון (פ/1149), על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון (פ/10/17), על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חברת הכנסת אורית זוארץ וקבוצת חברי הכנסת (פ/1442/18) ועל ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/3215/18) ועל ידי חבר הכנסת זבולון אורלב וקבוצת חברי הכנסת (פ/3605/18), ועל שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/889/19).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ט בכסלו התשע"ד – 2.12.13